

УДК 725-85

к.т.н., доц. Кучеренко Л.В.,
к.т.н., доц. Швець В.В., Антонюк О.В.,
Вінницький національний технічний університет

АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЕКТУВАННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО – СПОРТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ

Наведена комплексна оцінка та узагальнення основних принципів проектування та модернізації існуючих фізкультурно – спортивних комплексів.

У зв'язку з погіршенням екологічної ситуації на планеті питання про здоровий спосіб життя в кінці ХХ - початку ХХІ ст. набуває особливого значення. Намічається прогрес у спортивній сфері [1]. Спортивна культура посилено розвивається, і вимоги, що пред'являються до спортивних споруд, піддаються постійному коригуванню.

Зміна соціальних потреб і розширення діапазону функцій спортивних об'єктів в 1990-і рр.. стали причиною появи великих фізкультурно-спортивних комплексів, які в подальшому почали активно інтегруватися в міське середовище. Непередбачені перспективи розвитку фізкультурно-спортивних комплексів, побудованих в середині минулого століття в нашій країні, призвели до функціонально-планувальних, містобудівним і соціально-економічним проблем.

Тривалий застій у будівництві споруд для спорту змінився бурхливим їх розвитком. Збільшення питомої ваги категорії людей, зайнятих розумовою працею, спричинило необхідність заповнення їх малої фізичної рухливості заняттями спортом.

Однак зростаюча кількість і поява нових оригінальних спортивних комплексів в нашій країні не вирішує проблему зайнятості населення спортом (всього 8% -10% проти 40-55% у розвинених країнах). Немає чітко обгрунтованої стратегії у виборі оптимальних об'ємно-планувальних структур, які відповідають сучасним вимогам і забезпечують їх розвиток в майбутньому [1].

Це все вказує на те, що роль архітектури у вдосконаленні об'єктів спорту та популяризації спорту сьогодні - це дуже актуальна проблема.

Отже, виникає необхідність комплексної оцінки основних принципів модернізації існуючих фізкультурно – спортивних комплексів з метою створення відповідних умов, що відповідають сучасним вимогам.

Аналізуючи досвід проектування та реконструкції ФСК за кордоном, можна виявити ряд їх істотних переваг в порівнянні з вітчизняними аналогами.

Зокрема, це використання підходу багатofункціональності у функціональному зонуванні ФСК; універсальність конструктивних рішень, використання інноваційних будівельних матеріалів; розміщення фізкультурно-спортивних об'єктів в структурі існуючого комплексу міського середовища; приділення великої уваги естетизації середовища.

Огляд тенденцій розвитку ФСК виявив прагнення до кооперування спортивних функцій з неспортивними в структурі однієї споруди. До ряду функцій, які допустимо суміщати із спортивними, відносяться:

- культурно-розважальні (концертні зали, аква-парки, оглядові майданчики, музеї, клуби, атракціони, кінотеатри);
- торговельні (торгові центри, магазини, супер-маркети, сервіс-центри, салони);
- громадського харчування (ресторани, кафе, бари, фуд-корт);
- оздоровчі (СПА-центри, салони краси, медичні центри);
- житлові (соціальне житло);
- ділові (конференц-зали, офіси, інформаційні центри, майстерні) [2].

При цьому всі перераховані функції складають групу об'єктів супутнього обслуговування, тобто відмітною ознакою сучасних ФСК є орієнтація на різноманітні соціальні верстви споживачів.

Функціонально-планувальний аналіз різних типів ФСК дозволив виявити основні зони: демонстраційну і (або) навчально-тренувальну; обслуговуючу основний функціональний процес (технічні, адміністративно-господарські, складські приміщення); зона обслуговування відвідувачів (паркінг, сервіс та обслуговування); комунікаційний каркас.

Щодо особливостей розміщення *фізкультурно – спортивних комплексів*, то їх можна умовно розділити на 3 групи: у навчально-виробничих зонах, у ландшафтно-рекреаційних зонах, в сельбищних зонах. Містобудівна мережа спортивних комплексів складається з таких рівнів: об'єкт мікрорайонного значення, об'єкт районного значення, об'єкт загальноміського значення, об'єкт багаторівневого обслуговування [3]. Принцип підпорядкування містобудівного та територіально-планувального взаємозв'язку елементів ФСК вимогам безпеки – визначає необхідність підпорядкування таких містобудівних аспектів, як: транспортна доступність, організація під'їзних шляхів та паркувальних площ, озеленення ділянки, вимогам безпеки. При цьому необхідно відзначити, що крім прописаних в нормативній документації і широко застосовуваних у вітчизняній практиці проектування, необхідно використовувати наступні аспекти: планування парковок з урахуванням цільових груп користувачів (спортсменів, адміністрації, відвідувачів, людей з обмеженими можливостями та ін); доставка відвідувачів методом «Паркінг та доставка» («Park & ride»);

організація паркувальних майданчиків для спецтранспорту ЗМІ та служб безпеки і порятунку; організація безпеки пішохідних маршрутів [4].

Отже, в основу *проектування і модернізації ФСК* повинні бути закладені такі принципи:

1. функціонально – планувальні (поєднання професійного та аматорського спорту, кооперування спортивних функцій з неспортивними, розподіл послуг на класи (економ, бізнес, VIP), відповідність вимогам нормативних документів з питань евакуації, пожежної безпеки, санітарної гігієни і медичного забезпечення, створення безбар'єрного середовища, ізоляція або блокування просторів для різних груп учасників функціонального процесу, дотримання сприятливих мікрокліматичних умов і санітарно-гігієнічних вимог утримання території);
2. об'ємно-просторові (компактний об'єм, багаторівневий зв'язок просторів, горизонтальна композиція, використання просторових конструктивних систем, можливість механічної трансформації покрівлі, ігрових полів, максимальне використання підземних і наземних просторів під відповідні функції, дотримання вимог меридіональної орієнтації відкритих об'єктів, дотримання умов видимості, освітлення, передачі звуку і зображення, концептуальність образу, композиційна цілісність);
3. містобудівні (інтеграція з ландшафтним компонентом з максимальним використанням рекреаційного ресурсу, екологічна безпека, зв'язок з транспортним каркасом міста, облік радіусів доступності та створення мережевої структури, взаємозв'язок з іншими ланками мережі).

Список використаної літератури:

1. Гагин Ю.А. Спортивные сооружения, М: Стройиздат, 1975.
2. Кистяковский А.Ю. Проектирование спортивных сооружений, М.: Высшая школа, 1980.
3. Спортивні та фізкультурно – оздоровчі споруди. ДБН В.2.2-13-2003 [Чинний від 2004-03-01]. – К: Держстандарт України, 2004. – 105 с.
4. Резников Н.М. Комплексные спортивные сооружения. М: Стройиздат, 1975.

Аннотация

В статье представлена комплексная оценка и обобщение основных принципов проектирования и модернизации физкультурно - спортивных комплексов.

Annotation

The article presents a comprehensive assessment and synthesis of the basic principles of design and upgrading of existing sports - sports complexes.